

Directorul CET UPS „Ion Creangă” își desfășoară activitatea cu sprijinul material, financiar și administrativ al universității și în obligația sa intră să cunoască toate procesele tehnice de funcționare a utilajului în dotare, să instruiască personalul angajat conform cerințelor de producție poligrafică. Totodată, directorul organizează activitatea CET conform programului de activități cotidiene, semestriale și anuale, elaborat în baza Planurilor editoriale ale facultăților în ceea ce privește publicarea lucrărilor din *Fondul Universitar Știința* pentru fiecare an de studiu, asigură realizarea obiectivelor și atribuțiilor prevăzute de Regulamentul CET și poartă răspundere personală pentru executarea deplină și calitativă a serviciilor CET, coordonează activitatea editorial-tipografică cu toate subdiviziunile universitare ale UPS „Ion Creangă” (departamente, biblioteca UPS „Ion Creangă”, decanate, catedre, laboratoare științifice, centre studențești universitare, biroul sindical al profesorilor, biroul sindical al studenților), asigură buna funcționare a utilajului tehnic aflat în dotare, precum și folosirea rațională și eficientă a potențialului financiar, aprovizionarea CET cu piese de schimb, materiale consumabile, colaborarea cu furnizorii de servicii în domeniu.

Potențialul logistic al CET este alcătuit din utilaj modern, care corespunde cerințelor timpului.

Stabilirea politicii de prețuri se face în baza tarifului de prestare a serviciilor cu plată, aprobat și modificat în perioada 2-6 ianuarie a fiecărui an, în coordonare cu contabilitatea universității și în funcție de prețurile din domeniul editorial și poligrafic din țara noastră. Sediul CET se află pe str. Ion Ceangă 1, blocul auxiliar, tel. de contact: 022245140.

Învățarea mediată electronic: interpretări conceptuale

E-learning: conceptual interpretations

Roza Dumbrăveanu, doctor în științe fizico-matematice, conferențiar universitar, Catedra de informatică și matematică, Facultatea de Științe ale Educației și Informatică, UPS „Ion Creangă”, Chișinău

Rezumat

Conceptul de „învățare mediată electronic” este subiectul mai multor interpretări, de aceea nu există o singură definiție a conceptului de „e-învățare”. Diversele interpretări ale acestui concept sunt condiționate de interese profesionale diferite și de abordări specifice. În această lucrare sunt analizate mai multe definiții ale conceptului de „e-învățare”, pe baza literaturii din domeniu.

Cuvinte-cheie: definiția pentru *e-învățare*, e-didactică, interpretarea conceptului de „e-învățare”.

Abstract

The concept of e-learning is subject to different interpretations. It is difficult to have a single definition of e-learning. The different understandings of e-learning can be explained by particular professional approaches and interests. In this paper the different interpretations of e-learning concept are analyzed based on the literature review.

Keywords: definition of e-learning, e-didactics, understanding e-learning.

INTRODUCERE

Termenul modern de origine engleză *e-learning* a apărut cu circa două decenii în urmă. În conformitate cu dicționarul englez online [1], el a fost menționat pentru prima dată în anul 1997. Nu se cunoaște cine este autorul sau cel puțin nimeni nu a revendicat dreptul de a fi inventatorul acestui termen, care a fost constituit prin adăugarea prefixului *e-* la cuvântul *learning* (învățare), în mod analogic cu constituirea altor termeni, ca *e-mail* (poștă electronică), *e-business* (afaceri electronice), *e-commerce* (comerț electronic), *e-government* (guvernare electronică) ș.a. Termenul a fost adoptat rapid și este utilizat în întreaga lume, de la începutul secolului XXI. Există mai multe variante de scriere a acestui termen, principalele fiind: *elearning*, *eLearning* (opțiunea Uniunii Europene), *e-learning*, *e-Learning*.

În contextul educațional din Republica Moldova se utilizează termenul din varianta engleză *e-learning*, deși pronunțarea și

interpretarea lui de către diverși utilizatori este diferită, în funcție de gradul lor de cunoaștere a limbii engleze și a terminologiei din domeniu. Autorul prezentei lucrări propune să fie utilizat acest concept într-o variantă în limba română. Varianta scurtă, în traducere directă, ar fi *e-învățare*, iar altă variantă, care reflectă mai adecvat conceptul, ar fi *învățare mediată electronic*.

În literatura de specialitate nu există o definiție unică a conceptului de „e-învățare” [2]. Analiza mai multor resurse – monografiile, studii, manuale, articole –, cu precădere în limba engleză, a relevat existența unei multitudini de definiții pentru *e-învățare*, cu diferit grad de interferență. În plus, conceptul de „e-învățare” este înțeles greșit în varii contexte, din diferite motive, deseori întrucât se face referință la lucruri diferite, iar alteori deoarece este interpretat de profesioniști din diferite domenii. În literatura în limba română sunt preluate diferite definiții din surse în alte limbi, dar clarificarea și descrierea mai mult sau mai puțin exhaustivă a conceptului de „e-învățare” lipsește. În mediul academic sunt repetate aceleași interpretări incomplete sau incorecte existente ale conceptului de „e-învățare”, iar uneori apar greșeli și/sau confuzii mai grave, condiționate de experiența relativ scăzută în domeniul tehnologiei informației și al comunicațiilor

(TIC) a subiecților care fac uz de această terminologie. În acest articol, autorul prezintă o analiză succintă a conceptului de „e-învățare” în baza unor lucrări relevante în limba engleză, în intenția de a face claritate pentru vorbitorii de limbă română interesați de acest domeniu.

CONCEPTE-ÎNVĂȚARE

Există foarte multe definiții pentru *e-învățare*. Unele sunt oferite de dezvoltatorii de tehnologii și vin să plaseze oferta lor în centrul atenției, altele sunt oferite de organizații guvernamentale și subliniază rolul politicilor din domeniul tehnologiei informației și al comunicațiilor (TIC), iar definițiile oferite de instituțiile academice pun accent pe aspectul educațional.

În acceptul Uniunii Europene (UE) [3], *eLearning reprezintă programul european în domeniul TIC pentru educație și formare, care promovează includerea TIC în orice sisteme și medii de învățare (formale, non-formale, informale – școală, învățământ superior, educație și formare a adulților)*.

Cu alte cuvinte, definiția Uniunii Europene accentuează aspectul inițiativelor practice ale UE în domeniul e-învățare și exprimă o viziune foarte largă asupra acestuia. Un punct slab al acestei definiții constă în faptul că spune foarte puține lucruri despre ceea ce, de fapt, TIC oferă procesului de învățare.

Societatea Americană de Dezvoltare a Talentelor Profesionale (ASTD) [4] este una dintre cele mai mari organizații profesionale din domeniu, având sute de mii de membri din peste 100 de țări. Acest fapt îi dă dreptul să ofere o definiție plauzibilă pentru *e-învățare*.

Definiția inițială ASTD pentru *e-învățare*, în accepția din 1998, sună în felul următor: *E-învățare acoperă o gamă largă de aplicații și procese, precum învățarea bazată pe web, învățarea bazată pe calculator, clase virtuale și colaborarea digitală. E-învățare include difuzarea de conținut prin Internet, intranet/extranet, casete audio și video, difuzare prin satelit, TV interactiv și CD-ROM.*

Definiția dată reprezintă o descriere specifică din punct de vedere tehnologic și poate să le creeze confuzii celor care nu sunt familiarizați cu termenii respectivi. Mai târziu (2001), ASTD a modificat definiția pentru *e-învățare*: *E-învățare se referă la orice este livrat, facilitat sau mediat de tehnologia electronică în scopul explicit al învățării.*

Această definiție exclude lucruri care ar putea să se potrivească cu noțiunea de „învățământ la distanță”, dar sunt ne-electronice (precum ar fi cărți și corespondență pe suport de hârtie). Această versiune este mai largă decât definiția inițială și include învățarea online, învățarea

bazată pe web și instruirea asistată de calculator. Altfel spus, dacă un calculator este utilizat într-un mod sau altul pentru a influența învățarea, aceasta este deja e-învățare.

Institutul pentru Dezvoltare a Personalului din Regatul Unit (CIPD) [5] oferă o definiție succintă pentru *e-învățare*, care presupune aplicarea acestui concept în contextul dezvoltării profesionale în cadrul organizațiilor: *E-învățare este procesul de învățare realizat, asigurat sau mediat prin intermediul tehnologiei electronice în scopul explicit de instruire în cadrul organizațiilor.*

Cele doar câteva definiții prezentate demonstrează că nu există o accepție unică pentru e-învățare: fiecare definiție accentuează anumite aspecte ale acestui concept, dar nu elucidează în totalitate conceptul, ca pe unul integral, care să acopere toate componentele în mod elocvent și coerent. Dimpotrivă, foarte multe definiții existente (dar care nu au fost menționate) și interpretări sunt limitate, eronate, recursive sau conduc la anumite confuzii. Printre cele mai frecvente confuzii, pot fi menționate: confundarea conceptului de „e-învățare” cu învățarea la distanță, cu învățarea online sau cu învățarea bazată pe web. Uneori, prin *e-învățare* se subînțelege învățarea bazată pe calculator, învățarea bazată pe tehnologii, procese care, de fapt, au precedat un proces mai amplu, descris de conceptul de „e-

învățare”, și au condus la apariția acestuia. Alteori, se pune semnul egalității între e-învățare și campusul virtual sau cursurile electronice, care fac parte din e-învățare, dar nu sunt identice cu aceasta.

O altă problemă constă în corelarea termenilor cu denumirile din engleză: *e-teaching* (e-predare), *e-training* (e-instruire), *e-learning* (e-învățare), *e-assessment* (e-evaluare). Aceste denumiri au apărut, la fel, prin adăugarea prefixului *e-* în cuvintele respective. Deși fiecare noțiune semnifică procese distincte, ce implică diferiți subiecți, foarte des acești termeni sunt substituiți implicit prin conceptul de „e-învățare”.

În anul 2012 a fost realizat un proiect internațional [6], cu participarea unor experți din întreaga lume, cu scopul de a identifica și de a adopta o definiție unică pentru *e-învățare*. Proiectul s-a realizat sub egida Universității Deschise din Catalonia, Spania (*Universitat Oberta de Catalunya*).

Conform autorilor [6], definițiile termenului *e-învățare*, identificate și colectate din literatura de specialitate, pot fi grupate în patru categorii: 1) definiții axate pe tehnologii; 2) definiții bazate pe sisteme de livrare a conținuturilor de învățare; 3) definiții orientate pe comunicare; 4) definiții bazate pe paradigma educațională.

Definiții ale termenului *e-învățare* axate pe tehnologii. Acestea provin, în mare parte, de la companii private, care pun

accentul pe aspectele tehnologice ale conceptului de „e-învățare”, celelalte caracteristici fiind considerate secundare. Definițiile din această categorie descriu termenul *e-învățare* ca *utilizare a tehnologiei pentru învățare*. De exemplu, *E-învățare constă în utilizarea mijloacelor electronice pentru a realiza o varietate de scopuri legate de învățare: de la funcționalități suplimentare în sălile de clasă tradiționale, până la substituția completă a întrunirilor față în față prin întruniri online*.

Definiții ale termenului *e-învățare* bazate pe sisteme de livrare a conținuturilor. În aceste definiții, conceptul de „e-învățare” este prezentat ca mijloc de accesare a cunoștințelor (prin învățare, predare sau instruire). Punctul central al acestor definiții constă în accesibilitatea resurselor, dar nu și în rezultatele unor realizări. De exemplu, *E-învățare constă în facilitarea educației (a tuturor activităților relevante pentru instruire, predare și învățare) prin diverse medii electronice*.

Definiții ale termenului *e-învățare* orientate spre comunicare. În definițiile din această categorie, se consideră că *e-învățare* este un instrument de comunicare, de interacțiune, de colaborare, iar altor aspecte și caracteristici ale conceptului li se atribuie roluri secundare. Aceste definiții provin mai ales din sectorul academic. De

exemplu, *E-învățare este procesul de educație care utilizează sisteme de comunicații digitale în calitate de mediu de comunicare, schimb de informații și de interacțiune între studenți și profesori*.

Definiții ale termenului *e-învățare* orientate pe paradigma educațională. Definițiile din această categorie interpretează conceptul de „e-învățare” ca pe un nou mod de învățare sau ca pe o îmbunătățire a unei paradigme educaționale existente. Majoritatea autorilor conceptului de „e-învățare” din această categorie sunt din domeniul academic. De exemplu, *E-învățare este o combinație largă de procese, conținut și infrastructură, pentru a utiliza calculatoarele și rețelele în scopul de a îmbunătăți una sau mai multe părți semnificative ale unui lanț valoric de învățare. E-învățare este definită ca TIC utilizat pentru a susține studenții în îmbunătățirea procesului de învățare*.

Definiția la care au ajuns autorii proiectului [6] este următoarea: *E-învățare este o abordare a predării și învățării, reprezentând componentele unui model educațional care se bazează pe utilizarea mijloacelor și dispozitivelor electronice în calitate de instrumente de îmbunătățire a accesului la studii, comunicare și interacțiune și care facilitează adoptarea unor noi modalități de înțelegere a procesului de învățare*.

Concluzia generală a studiului [6] este că e-învățare face parte dintr-o nouă abordare, dinamică, a instruirii, ce caracterizează sistemele educaționale la începutul secolului XXI, care rezultă din îmbinarea diferitor discipline, precum științele calculatoarelor, tehnologiile de comunicare și pedagogie, dat fiind că toate definițiile conțin caracteristici din mai multe discipline. În consecință, conceptul de „e-învățare” va continua să evolueze o perioadă lungă de timp. În lumea de astăzi, nevoile de învățare se schimbă foarte repede, iar funcțiile conceptului de „e-învățare” trebuie să fie adaptate în mod continuu la aceste necesități.

La o definiție similară a ajuns și K. Fee [7], care a efectuat o analiză amplă a conceptului de „e-învățare”. Astfel, autorul susține că e-învățare este o abordare a învățării și a dezvoltării: o colecție de metode de învățare îmbinate cu utilizarea tehnologiilor digitale, care asigură, distribuie și sporesc procesul de învățare.

Din aceste definiții se desprind patru părți componente ale conceptului de „e-învățare”: 1) conținutul de învățare; 2) tehnologia; 3) proiectarea învățării; 4) comunicarea. Definițiile tehnologice, dar și mulți subiecți care au o anumită legătură cu domeniul TIC, pun accent pe partea tehnologică, deoarece aceasta este o componentă nouă, deși și celelalte

componente sunt la fel de importante. Or, conținutul oricărui program de studiu este important, fără doar și poate, dar ar fi greșit să-l plasăm pe primul plan doar pe unul. Adepții definițiilor tehnologice deseori subestimează procesul de învățare, interpretându-l ca manipularea conținutului. Uneori, furnizorii de TIC accentuează primatul conținutului, pentru a flata cumpărătorii și a-și promova tehnologiile. Ei interpretează învățarea ca pe un proces de transmitere a cunoștințelor de la emițător la receptor. În raționamentul lor, e-învățare este doar combinarea tehnologiei și a conținutului, de aceeași părere fiind și foarte mulți actori din domeniul educației. Această interpretare reprezintă o formulă potrivită pentru a face disponibile informațiile sau conținuturile în variantă electronică, inclusiv online, dar învățarea cere mult mai mult. Informațiile disponibile în variantă electronică nu sunt cunoștințe, cu atât mai mult nu conduc la dezvoltarea de competențe necesare unui individ pentru angajarea în câmpul muncii.

Mai mult se referă la componenta a treia, la proiectarea învățării. Cu alte cuvinte, aici intră în rol didactica, mai bine zis, e-didactica [8]. În procesul de e-învățare trebuie, de fapt, evidențiată și a patra componentă, care ține de comunicare, parte absolut necesară, care este implicit inclusă în realizarea învățării. Nu este suficient a

face pur și simplu disponibil conținutul în format digital, pentru a realiza învățarea. Este necesar a înțelege modul în care învață oamenii și cum trebuie dirijat cât mai eficient procesul de învățare, pentru a realiza obiectivele de învățare. Proces eficient, e-învățare este o combinație a tehnologiei care conduce la rezultate de învățare, a unui conținut semnificativ și a unei proiectări eficiente a învățării, însoțite de un proces eficient de comunicare între subiecții implicați în acest proces. Aceste componente se completează una pe alta și trebuie combinate cu mută grijă: proiectarea didactică trebuie să utilizeze la maximum conținutul, iar tehnologia trebuie să asigure atât conținutul, cât și proiectarea didactică, precum și comunicarea, dacă se dorește obținerea unor rezultate performante. Pentru cadrele didactice care au acces la conținuturi și tehnologii din alte surse, componentele a treia și a patra devin cele mai importante.

În unele surse în limbă română, care sunt răspândite în mediul academic din Moldova, este vehiculată ideea că e-învățare (*e-learning*) este o metodă inovativă de învățare. Definițiile și interpretările din acest articol ale conceptului de „e-învățare” infirmă aceste păreri. Principala concluzie, ce rezultă din studiul resurselor prezentate, relevă că e-învățare este o abordare – o agregare de diverse metode disponibile,

combinat cu tehnologiile digitale de ultimă oră. E-învățare presupune îmbogățirea și valorificarea acestor tehnologii, încorporarea lor în metodele de învățare existente și găsirea unor soluții de îmbinare a lor, pentru a reconsidera utilitatea și eficacitatea acestor metode. Studiarea unui manual digital online este o metodă (nouă) de învățare, efectuarea unui experiment virtual este o metodă (nouă), realizarea unei simulări digitale este o metodă (nouă), participarea la un webinar (seminar virtual) este o metodă (nouă). Există multe alte metode de învățare în familia e-învățare și vor apărea și mai multe în viitor. În totalitate, combinate în diferite contexte și situații de învățare, aceste metode reprezintă o abordare a învățării diferită de cele tradiționale.

CONCLUZII

1. Termenul de origine engleză *e-learning* trebuie utilizat în limba română în două variante: *învățare mediată electronic* (adecvată după sens) sau *e-învățare*.

2. Există mai multe definiții pentru *e-învățare*, care pot fi clasificate în patru categorii:

- 1) definiții axate pe tehnologii;
- 2) definiții bazate pe sisteme de livrare a conținuturilor;
- 3) definiții orientate pe comunicare;
- 4) definiții bazate pe paradigma educațională.

3. Existența multitudinii de definiții pentru conceptul de „e-învățare” este

condiționată de interesele profesionale ale autorilor acestor definiții, de viziunea îngustă derivată din experiența lor, precum și de schimbările permanente ale factorilor ce influențează procesul de e-învățare.

4. Conceptul de „e-învățare” este înțeles greșit în varii contexte, din diferite motive, frecvent din cauză că se face referință la lucruri diferite, iar altelei deoarece este interpretat de profesioniști din diferite domenii.

5. Printre cele mai frecvente confuzii, se enumeră: confundarea conceptului de „e-învățare” cu învățarea la distanță, cu învățarea online sau cu instruirea web.

6. Definiția acceptată în această lucrare este următoarea: *E-învățare este o abordare a predării & învățării & evaluării, reprezentând componentele unui model educațional care se bazează pe utilizarea mijloacelor și dispozitivelor electronice în calitate de instrumente de îmbunătățire a accesului la educație, comunicare și interacțiune și care facilitează adoptarea unor noi modalități de înțelegere a procesului de învățare. E-învățare include o colecție de metode de învățare, cu utilizarea tehnologiilor digitale, care asigură, distribuie și sporesc procesul de învățare.*

7. Conceptul de „e-învățare” conține patru componente distincte, dar complementare: tehnologia digitală,

conținutul digital, proiectarea didactică și comunicarea.

8. Conceptul de „e-învățare” este interpretat ca o abordare a învățării, nu ca o metodă de învățare: este o agregare de diverse metode, combinate cu tehnologiile digitale de ultimă oră.

Bibliografie

1. *E-learning*, <http://www.dictionary.com/browse/e-learning?s=t> [accesat la 27.01.2018].
2. *What is E-Learning (Electronic Learning)*, <http://www.igi-global.com/dictionary/e-learning-electronic-learning/8786> [accesat la 18 martie 2018].
3. *E-Learning*, <http://eacea.ec.europa.eu/static/en/elearning/index.htm> [accesat la 20 februarie 2018].
4. *Association for Talent Development*, <https://www.td.org/> [accesat la 03 martie 2018].
5. *Championing better work and working lives*, <http://www.cipd.co.uk/> [accesat la 03 noiembrie 2017].
6. Sangrà, A., Vlachopoulos, D. and Cabrera, N., *Building an Inclusive Definition of E-Learning: An Approach to the Conceptual Framework*. The international review of research in open and distributed learning, Vol. 13, nr. 2, 2012, <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/1161> [accesat la 10 martie 2018].
7. Fee, K., *Delivering Elearning: a complete strategy for design, application, and assessment*, Kogan Page Limited, 2009, 193 p.
8. Tchoshanov, M., *Engineering of learning: Conceptualizing e-Didactics*, UNESCO Institute for Information Technologies in Education, 194 p., 2013,

<https://iite.unesco.org/pics/publications/en/files/3214730.pdf> [accesat la 08 mai 2018].

Importanța formării coeziunii grupului școlar

în instituțiile cu practici incluzive

**The importance of school cohesion
formation**

in institutions with inclusive practice

**Emilia Lapoșina, doctor în pedagogie
specială,
conferențiar universitar,**

Catedra de asistență socială,

Facultatea de Psihopedagogie Specială,

UPS „Ion Creangă”, Chișinău

Svetlana Curilov, director adjunct al

Centrului Republican de Asistență

Psihopedagogică,

doctorandă, UPS „Ion Creangă”,

Chișinău

Rezumat

În școală, copilul cu tulburări de dezvoltare aparține grupului de elevi slabi sau indisciplinați, încălcând deseori regulamentul școlar și normele de comportare, fiind mereu sancționat de către educatori și respins de către mediul școlar (colegi), iar ca urmare este marginalizat. Ținând cont de importanța formării coeziunii grupului școlar, care poate deveni un factor educativ important, ce creează condiții pentru educație în grup și prin grup, presupunem că în condițiile favorabile ale grupului școlar coeziv este posibil să fie menținută starea de bine a fiecărui membru al grupului neomogen.

Cuvinte-cheie: copii cu dizabilități, adaptare, integrare, proces incluziv, coeziune, grup școlar.

Abstract

In school, the child with developmental disabilities belongs to the group of weak or indisciplined students, often violating school regulations and behavioral norms, being always sanctioned by educators and rejected by the school colleagues, as a result, they often being marginalized. Taking into account the importance of forming the cohesion of the school group, which can become an important educational factor that creates conditions for group and group education, we assume that under favorable conditions of the cohesive training school group it is possible to maintain the well-being of each member of the group non-uniform.

Keywords: children with disabilities, adaptation, integration, inclusive process, targeting, school group.

Promovarea educației incluzive în sensul Programului de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011-2020 prevede reconceptualizarea sistemului de învățământ din perspectiva incluziunii și formării coeziunii sociale, „schimbarea și adaptarea continuă a sistemului educațional pentru a răspunde diversității copiilor și nevoilor acestora în contexte integrate și medii de învățare comune” [1]. În această ordine de idei, școala modernă incluzivă nu selectează și nu exclude copiii. Or, școala trebuie să fie deschisă pentru toți, trebuie să fie tolerantă,